

ASPECTE ALE VIETII CULTURALE DUPĂ MAREA UNIRE ÎN BÂRLAD ȘI JUDEȚUL TUTOVA

Marian Bolum

Cuvinte cheie: educație, media, societățile cultural-științifice, instituții culturale, bibliotecă, muzee, personalități culturale

Key words: education, media, cultural-scientific societies, cultural institutions, library, museum, cultural personalities.

Abstract: *Aspects of cultural life after the Big Union in Bârlad and Tutova county*

After the accomplishment of the Big Union, the culture in Tutova enters a new period of development.

The education develops and becomes various in the period between the two Wars. The High School "Gh. Rosca Codreanu" remains the main institution of the education in Tutova. It is made with special efforts and it starts its activity again after the First World War. Every year great personalities have graduated and become national values.

The media in Bârlad becomes more and more varied. In most of the cases teachers in Bârlad have played an important role in leading and initiating these publications under a special cultural climate generation after generation. Printing houses have preserved the tradition with special efforts, publishing a large range of publications from daily political newspapers to cultural magazines taking into account the readers' preferences.

The cultural-scientific societies have had a great role in turning Bârlad into a cultural town, being a great moment in Bârlad's culture.

The Academy in Bârlad has been the most important place of cultural manifestations.

The cultural institutions have brought an important contribution to informing about our national and local values.

The Library "Stroe Beloescu" starts its new activity after the first World War, as a result of insistencies of the Academy and involving the leaders of the town.

The museum had collections of archaeology, history, monetary and art coming from the archological research, in the neighbourhood from donations and acquisitions

The painting room will become a permanent art exhibition and it will house 100 pictures.

The cultural personalities in Bârlad have brought a great contribution in getting these institutions known on local and national level which made Bârlad be known in the period between the 2 Wars as a cultural town the great personalities born here being among the most important in the Romanian culture.

După realizarea Marii Uniri, cultura tutoveană cunoaște o nouă perioadă de dezvoltare și afirmare.

Învățământul de toate gradele înregistrează progrese deosebite, numărul școlilor al cadrelor didactice și al elevilor înregistrând creșteri importante. În același timp sunt adoptate noi reglementări care asigurau o dezvoltare unitară.

Învățământul preșcolar cunoaște în perioada interbelică un curs ascendent. De la o singură grădiniță înainte de primul război mondial, "Zinca Crăiescu", se ajunge ca în decurs de două decenii numărul unităților de educație preșcolară să crească la 6, al educatoarelor de la 8 la 12, iar al preșcolarilor de la 88 la 391¹.

În Bârlad funcționau următoarele instituții preșcolare : Grădinița de copii "Cotu Negru" (1924), Grădinița de copii "Marele – Voievod Mihai" (1931), Azilul de copii "Principele Mircea" (1933), Grădinița de copii "Mihai Viteazul", Grădinița de copii "Alexandru Vlahuță" și Grădinița de copii israelită Leinter și Ghizele Kaufman².

Rolul cel mai important în cadrul învățământului preșcolar bârlădean îl deținea Grădinița de copii "Zinca Crăiescu" ca urmare a vechimii, a gradului ridicat de specializare a personalului și a dotărilor: patru săli, cantină școlară, bibliotecă, farmacie și muzeu³. Până la 1 septembrie 1935 această unitate școlară a fost subvenționată de Societatea Femeilor Ortodoxe Române după care va trece sub auspiciile statului.

Învățământul primar rămâne segmentul cel mai consistent din învățământul românesc.

La Bârlad funcționau 6 școli primare de băieți și 6 de fete : Școala primară de băieți nr.1 (str. Popa Șapcă), Școala primară de fete "Maria Șt. Gâlcă" (str. Ana Ipătescu), Școala primară de fete Podeni (str. Dimitrie Cantemir), Școala primară de băieți și fete nr. 2 "C. Robu" (str. Al. I. Cuza), Școala primară de băieți și fete nr. 3 (str. Petru Rareș), Școala primară de băieți nr.4 "Catinca Dobranici" (str. C.Hamangiu), Școala primară urbană nr. 5 fete și nr. 5 băieți (str. Republicii), Școala primară mixtă nr. 6 "Cotu Negru", la care se adăugau Școala de aplicație și Școala primară israelită română-mixtă Leizer și Ghizele Kaufmann⁴. Dintre acestea aveau localuri proprii 8 școli și funcționau în localuri închiriate 4 condiții corespunzătoare având Școala primară de băieți nr. 1, Școala primară de fete "Maria Șt. Gâlcă"⁵, școlile primare de băieți și fete nr. 3 și 5.

În urma insistențelor pe lângă Consiliul comunal s-au construit noi localuri pentru Școala primară mixtă nr. 4 care își va începe activitatea în ianuarie 1927 (la parter își desfășura activitatea Școala de băieți, iar la etaj cea de fete) și pentru Școala primară mixtă nr. 6 "Cotu Negru"⁶.

În anul școlar 1936 frecventau cursurile un număr de 1651 de elevi în clasele I – VII, din care au promovat 1450, neștiutorii de carte reprezentând 24% din populație⁷.

¹ Arh.St.Vaslui, fond Inspectorat Școlar jud. Tutova, dosar 18/1938.

² O. Rășcanu Gramaticu, *Istoria Bârladului*, II, Bârlad, 1998, p.85.

³ Arh.St.Vaslui, fond Grădina de copii "Zinca Crăiescu", Bârlad, dosar nr.1/1926-1944.

⁴ O. Rășcanu Gramaticu, *op. cit.*, p.85.

⁵ Arh.St.Vaslui, fond Școala de fete nr.2 "Maria Șt.Gâlcă", Bârlad, dosar 1/1940, f.1.

⁶ *Idem*, fond Școala primară nr.6 "Cotu Negru", Bârlad, dosar 6/1944, f.192.

⁷ Arh.St.Iași, fond IRȘI, dosar 317/1936, f.11.

Frecvența nu era constantă ca urmare a condițiilor grele în care trăiau în special copiii din cartierele mărginașe. Unii elevi abandonau cursurile după primele clase primare din aceleași cauze (lipsă de îmbrăcăminte, încălțăminte și cele necesare școlii).

Conform planurilor de învățământ în școlile primare se studia scrierea și exercițiile gramaticale, memorizarea, compunerea, aritmetica, religia, istoria, geografia, caligrafia, desenul, cântul, gimnastica și lucrul manual, în școli circulând manuale alese la decizia învățătorului⁸.

Învățământul complementar își sporește ponderea în condițiile dezvoltării activităților economice.

La Bârlad funcționau: Școala de Industrie Casnică de fete, Școala de Gospodărie Urbană, Școala Profesională de fete "Clotilda general Averescu" și Școala Industrială de Ucenici.

Școala de Industrie Casnică de fete a fost deschisă la 1 aprilie 1921 în localul căminului "Dr. Filibiliu" din strada Transilvaniei și dispunea de următoarele secții: țesătorie covoare, sericicultură, tricotaje și croitorie. Spațiul afectat era însă insuficient desfășurării procesului instructiv-educativ iar randamentul era scăzut datorită uneltelor vechi⁹.

Școala de Gospodărie Urbană și-a început activitatea la 1 septembrie 1929 și a funcționat în mai multe localuri, cu 4 clase¹⁰. Numărul elevilor sporește treptat, ajungând în 1942 la 117. Programa punea accent pe activitățile practice necesare viitoarelor absolvente.

Școala profesională de fete "Clotilda general Averescu" s-a deschis în urma circulării emise de Ministerul Muncii din 2 aprilie 1921 către corporațiile locale¹¹. Cursurile erau frecventate de 15 eleve din cele 25 înscrise.

Școala Industrială de Ucenici a fost organizată în noiembrie 1939 în localul Școlii primare nr. 1¹². Cursurile se țineau după-amiaza, patronii fiind obligați să-și trimită ucenicii.

Învățământul liceal se dezvoltă și se diversifică în perioada interbelică. Alături de liceele cu vechi tradiții: Liceul "Gh. Roșca Codreanu" și Școala Normală de băieți "Principele Ferdinand" se afirmă Liceul de fete "Iorgu Radu", liceul industrial de băieți, liceul industrial de fete și liceul comercial.

Liceul "Gh. Roșca Codreanu" rămâne principala instituție a învățământului tutovean. Este refăcut cu eforturi materiale deosebite și își reia activitatea după primul război mondial, în fiecare an absolvind promoții bine pregătite din rândul cărora s-au afirmat personalități de valoare națională. Pentru elevii cu o situație materială precară se acordau burse provenite atât de la stat cât și din donații particulare: bursa "profesor Toader Angheluță", bursa "Aristița Pârvan", bursa "profesor Dumitriu I. Ghimuș",

⁸ Gh. Clapa - *Învățământul din Bârlad în perioada 1918-1944, Bârladul odinioară și astăzi* (în continuare B.O.A), I, 1980, p.186.

⁹ Arh.St.Vaslui, fond Școala de industrie casnică de fete, Bârlad, dosar 4/1924, f.70-71.

¹⁰ *Idem*, fond Școala Primară de Gospodărie Urbană, Bârlad, dosar 42/1942, f.14-17.

¹¹ *Idem*, fond Școala Profesională de Ucenici, Bârlad, dosar 33/1922, f.8.

¹² *Idem*, fond Școala Industrială de Ucenici, Bârlad, dosar 37/1939, f.16.

bursa “profesor I.Galin”, bursa “Vladimir Karminski”, bursa “academician Constantin Hamangiu”¹³, pentru ca în perioada războiului să se mențină doar cele provenite de la Casa Școalelor, Comitetul Școlar și Academia Română¹⁴.

O activitate deosebită au desfășurat societățile elevilor: Societatea literar-științifică “Stroe Belloescu” și Societatea “Matematica bărlădeană”.

În 1923 s-a constituit Asociația Absolvenților Liceului “Gh.Roșca Codreanu”, iar în 1926 Asociația foștilor elevi ai Liceului “Gh.Roșca Codreanu”¹⁵.

Cutremurul din noiembrie 1940 a provocat mari distrugerii liceului însă și mai gravă a fost rechiziționarea de către armată, fapt ce a determinat ca refacerea de după război să necesite intervenții masive din partea statului și a municipalității¹⁶.

Pentru rezultatele deosebite înregistrate de-a lungul timpului, Ministerul Educației a ridicat liceul la rang de Colegiul Național în anul 1946 cu ocazia aniversării Centenarului acestei instituții școlare¹⁷.

Liceul de fete “Iorgu Radu” își va deschide cursurile la 11 octombrie 1921¹⁸, în condiții deosebit de grele deoarece instituția nu avea un local propriu.

Noul edificiu va fi construit în urma unor mari eforturi din partea statului și a unor persoane particulare, deschizându-și porțile la 11 octombrie 1936. Liceul va găzdui în perioada interbelică 838 de eleve din care unele vor urma și cursurile învățământului superior¹⁹.

Școala normală de băieți “Principele Ferdinand” a constituit un alt important centru de cultură.

Până în 1945 cursurile Școlii Normale au fost absolvite de 61 de serii ce au totalizat 1700 de învățători. După ce primeau Diploma de capacitate, învățătorii erau repartizați de Ministerul Educației în satele județului unde efectuau un stagiu obligatoriu de 5 ani.

În școală activau formații de cor, muzică instrumentală, dansuri și societatea sportivă “Avântul”; prestigiul acestora fiind bine cunoscut în oraș cât și în alte localități din țară.

Localul școlii era spațios, răspunzând celor mai ridicate exigențe ale procesului de învățământ²⁰, însă a avut de suferit în urma cutremurelor din 1934 și 1940, necesitând costisitoare reparații. În martie 1944 clădirea este pusă la dispoziția trupelor germane și apoi transformată în spital german. După retragerea trupelor germane, în noaptea de 23/ 24 august 1944, clădirea a fost incendiată, distrugându-se laboratoarele de fizică, chimie, științele naturii, materialul didactic, din clădirea principală rămânând doar fundația și o parte din ziduri²¹.

¹³ T. Nicola, *Liceul “Gh.Roșca Codreanu”. Monografie*, Iași, 1971, p.140-141.

¹⁴ *Ibidem*, p.143.

¹⁵ *Ibidem*, p.133.

¹⁶ Arh.St.Vaslui, fond Liceul “Gh.Roșca Codreanu”, Bârlad, dosar 1/1944, f. 23.

¹⁷ T. Nicola, *op.cit.*, p.134.

¹⁸ N. Ioachim, *Contribuții la Monografia Școlii Generale de 10 ani din Bârlad*, Iași, 1971, p.18.

¹⁹ Gh. Clapa, *op.cit.*, p. 20.

²⁰ Arh.St.Vaslui, fond Școala Normală de băieți, dosar 16/1944, f. 184.

²¹ *Ibidem*, p. 30-32.

Această situație a îngreunat mult desfășurarea în condiții normale a cursurilor care au fost reluate după-amiaza în localul Liceului "Gh. Roșca Codreanu" și apoi localul Școlii primare nr.1. Internatul a funcționat o parte în căminul "Dr. Filibiliu" aflat sub patronajul "Societății femeilor ortodoxe", iar o parte în fosta locuință a directorului și în infirmerie²².

În 1945, în urma dispozițiilor Ministerului Educației (Ordinul 153384/1945) se suspendă examenul de admitere la clasa I a Școlii Normale aceasta devenind clasa I a gimnaziului.

Liceul industrial de fete începe să funcționeze din 1940 după ce Școala secundară profesională "Nicolae Roșca Codreanu" înființată în 1901 se transformase în 1925 în Școala Normală de fete. Școala dispunea de un local adecvat situat în B-dul Epureanu cu săli de clasă, spălătorie, ateliere, bibliotecă și un muzeu etnografic²³.

Planul de învățământ prevedea următoarele obiecte de studiu: limba română, matematica, limba franceză, caligrafia, desenul, religia, muzica, lucru, gospodăria, asistența, teoria, contabilitatea, psihologia, pedagogia, tehnologia, generalități²⁴. După absolvirea liceului elevele puteau deveni profesoare-maestre.

Liceul industrial de băieți cu 8 clase a avut la bază Școala Inferioară de Meserii (1901) care se transformă în gimnaziul Industrial de băieți în 1936 (Școala de arte și meserii) și Școala Tehnică Industrială de 6 ani²⁵. Liceul dispunea de un local corespunzător, în fostele case Fătu, dotat cu săli de clasă și ateliere unde își desfășurau practica elevii. Buna pregătire teoretică și practică permitea absolvenților să se angajeze ca meseriași în oraș sau în localitățile limitrofe. În anul școlar 1926-1927 erau înscriși 217 elevi: 56 la tâmplărie, 11 la tinichigerie, 11 la tapițerie, 8 uzină, 25 lemnărie, 9 pielărie, 97 fierărie-lăcătușerie, din care au promovat 156 și 16 au rămas repetenți²⁶.

Liceul comercial de băieți a apărut datorită dezvoltării activităților comerciale. În 1920 este înființată Școala comercială cu o durată de 3 ani, devenită apoi gimnaziu comercial, iar în 1926 Școala superioară de comerț cu o durată de 4 ani. Prin unificarea celor 2 școli s-au pus bazele Liceului comercial cu 8 clase, instituție aflată sub tutela Camerei de Industrie și Comerț a județului Tutova²⁷.

Conform planului de învățământ se predau: noțiuni comerciale, mărfuri, materiale comerciale, științe juridice, economice, geografie, economie și limbi străine. Practica comercială se efectua în fiecare după-amiază. În 1941 din 263 înscriși au promovat 204 elevi²⁸.

Absolvenții puteau ocupa funcții în aparatul de stat ca mici slujbași cât și în sectorul particular sau puteau să se prezinte la admiterea în "Academia Comercială".

²² *Ibidem*.

²³ Arh.St.Iași, *fond cit.*, dosar 725/1932.

²⁴ *Idem*, dosar 38/1935, f. 97.

²⁵ V. Cîrcotă, V. Pallady – *Monografia municipiului Bârlad*, Bârlad, 1974, p. 85.

²⁶ *Statistica învățământului din România*, p.358.

²⁷ Arh.St.Vaslui, fond Liceul comercial de băieți, Bârlad, dosar 5/1938, f. 8.

²⁸ *Idem*, 226/1942, f. 258.

Liceul a funcționat în localul propriu, până la desființarea sa în anul 1947, când se transformă în Școala Tehnică de administrație economică²⁹.

Presa bârlădeană interbelică își diversifică tematica. Un rol important în inițierea și conducerea publicațiilor locale l-au jucat, în majoritatea cazurilor, slujitorii școlii bârlădene, în condițiile unui climat cultural deosebit, menținut generație de generație. Tipografiile au păstrat tradiția tipărint, cu eforturi deosebite, o gamă largă de publicații, de la cotidiene politice la reviste culturale în funcție de gusturile și interesele publicului.

Presa politică. „*Vremea nouă*” apare între 1918 – 1919 ca o continuare a ziarului „*Propaganda conservatoare*”, în paginile lui semnând și G. Tutoveanu³⁰.

„*Viiitorul*” era ziarul Partidului Național-Liberal din Bârlad. Apare cu întreruperi între 1900 – 1929 la el colaborând profesorii codreniști Constantinescu, Râmniceanu și Gh. Neștian, foștii elevi codreniști I. Bontaș, Gr. Vasiliu, Th. Ioan³¹ sau alte personalități bârlădene C. Moroșanu, N. Simionescu, G. Diamandy, V. C. Nicolau, Al. Cazaban, Al. Pallady³². Cu ocazia alegerilor din 1919 aflăm și candidații liberali pentru Parlament: Gr. Vasiliu, N. Simionescu, I. Botoș, I. Em. Pallade, N. Neștian³³.

„*Libertatea*” a fost un ziarul săptămânal editat între 4 noiembrie 1918 și 17 august 1925. Ideologia ziarului era liberal democrată după cum reieșea din articolul program „Rostul nostru”³⁴ și își propunea să desfășoare o muncă intensă în vederea împlinirii idealurilor de dreptate și democrație. În același timp ziarul populariza cultura bârlădeană „activitățile „Ligii culturale”, „Academiei Bârlădene”, Corului „Armonia”, dar și reclama culturală făcută spectacolelor de teatru și film din Bârlad sau revistelor „Ion Creangă” și „Florile Dalbe”³⁵. Printre semnatarii articolelor s-au aflat avocații Sterian Dumbravă și N. Dorin, P. Nechifor, I. Martinescu³⁶.

„*Brazdă nouă*” a fost ziarul Partidului Naționalist-Democrat și a apărut sub conducerea unui comitet între 1920-1929. În paginile ziarului au publicat Sterian Dumbravă (secretarul partidului), I. C. Antonovici, I. V. Balmuș, G. V. Botez, Iancu Mihăilescu, C. Dornescu, O. Motaș, Natalia Negru, G. Tașcă, G. Pallady³⁷. Pe lângă profesorii și avocații bârlădeni au mai semnat în revistă personalități ca N. Iorga, Nichifor Crainic, Pamfil Șeicaru, Radu Rosetti. Ziarul a publicat amintirile lui Iorga despre Vlahuță și Gârleanu cât și articole din „Neamul românesc”, a polemizat cu „Academia Bârlădeană” și a prezentat activitatea „Liga culturală”³⁸.

²⁹ V. Circotă, V. Pallady, *op.cit.*, p.85.

³⁰ Ion Oprea, *Mari personalități ale culturii române într-o istorie a presei bârlădene*, Tipografia Moldova, Iași, 2004, p. 151.

³¹ *Ibidem*, p. 148 – 149.

³² *Ibidem*.

³³ „*Viiitorul*”, Bârlad, 27 septembrie 1919.

³⁴ „*Libertatea*”, I, 1/4 noiembrie, 1918.

³⁵ „*Libertatea*”, aprilie 1919 și septembrie 1920.

³⁶ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 56 – 57.

³⁷ Colecția ziarului „*Brazdă Nouă*” 1923 – 1929, Biblioteca „Stroe Belloescu”, Bârlad.

³⁸ *Ibidem*.

„*Tribuna Tutovei*” era un ziar săptămânal ce a apărut între 1918 – 1928 . Era organ al Ligii Poporului și al Partidului Conservator Democrat, considerându-se organul Opoziției unite sub conducerea generalului Averescu și a lui Tache Ionescu³⁹. Ulterior, ziarul își schimbă ideologia și devine organ oficial al Partidului Național din județul Tutova, pentru ca în 1926 să devină ziar al P.N.Ț., poziție de pe care va ataca atât politica P.N.L., cât și a Partidului Poporului. Inițial a fost condus de un comitet apoi este coordonat de profesorul codrenist C. Moroșanu. Printre semnatarii articolelor s-au aflat și Gr. Gafencu sau Gh. Manoilescu .⁴⁰

„*Steaua Tutovei*” a apărut între anii 1924 – 1929, 1932, 1934 – 1936, având o activitate mai susținută în perioada alegerilor locale. Ziarul era organ al Partidului Poporului⁴¹ și a fost în polemică cu „Viitorul” sau cu „Tribuna Tutovei”⁴².

„*Secerea*” apărea în 1937 ca ziar bilunar ce avea o orientare țărănist-democrată, urmărind difuzarea doctrinei politice a Dr. Nicolae Lupu⁴³. La această publicație au colaborat: Sterian Dumbravă, Al. Jugănar, Anton Ursu, dr. Weinfeld⁴⁴.

„*Moldova*” era un ziar independent, bilunar, editat între 1931 – 1932 de un comitet ce îl avea ca secretar de redacție pe George Nedelea . În cele 14 numere editate au publicat intelectuali de marcă ai spațiului tutovean: G.Tutoveanu, Z. Frasin, M. Creangă, E. Tudor, G. Nedelea, Șt. Cosma, G. Ursu. G. Damaschin, G. Pallady, N. Costăchescu, I. Palodă, M. Lupescu , politica fiind considerată ca o îndatorire cetățenească⁴⁵.

„*Înainte*” era un ziar independent, bilunar, editat în 1935 sub redacția lui P.Strat Delatutova. Publicația își propunea apărarea drepturilor democratice și răspândirea culturii în lumea satelor⁴⁶.

În cadrul *presei muncitorești* s-au remarcat publicațiile: „*Idealul*”, „*Tribuna liberă*” și „*Părerii*”.

„*Idealul*” era o revistă lunară literar-politică și socială ce a apărut între 1 ianuarie-23 septembrie 1925, în 9 numere, sub redacția lui I.D.Cușman având colaboratori pe P. Constantinescu-Iași, G. Nedelea, C. Pajură ș.a.. Revista își propunea să dezbată problemele majore cu care se confrunta societatea românească. Erau abordate problemele mișcării muncitorești, începând cu unitatea sindicală și până la necesitatea dobândirii unor revendicări economice și politice⁴⁷, drepturile femeilor, necesitatea dezvoltării învățământului laic⁴⁸ sau religia și rolul ei asupra conștiinței umane. În revistă mai apăreau versuri și proză literară.

„*Tribuna liberă*” era o revistă politico-literară ce apărea bilunar în 1923. Revista își propunea să formeze „focare de adevărată cultură” și „ să încurajeze

³⁹ „Tribuna Tutovei”, I, 25, 6/23 iulie 1919.

⁴⁰ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 133 – 134 .

⁴¹ „Steaua Tutovei”, I, I, 1924.

⁴² Oltea Rășcanu-Gramaticu, *op. cit.*, p. 97.

⁴³ „Secerea” I, 1/1937.

⁴⁴ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 108 .

⁴⁵ „Moldova”, I, 1, 1931.

⁴⁶ „Înainte”, I, 1/1 ianuarie 1935.

⁴⁷ „Idealul”, I, 5, mai 1923.

⁴⁸ *Ibidem*, I, 3, martie 1923.

adevăratele valori ce se vor afirma în știință, artă sau literatură”, publicând în același timp și articole de critică socială sau traduceri social-politice⁴⁹.

„*Părerii*” era un ziar de informații comerciale, culturale și literare, editat între 1932-1936 de N.V. Munteanu. În articolele sale autorii militau pentru intensificarea luptei împotriva corupției și inegalităților sociale și pentru realizarea unei democrații reale⁵⁰. În același timp se pronunța pentru realizarea unității clasei muncitoare⁵¹ ceea ce va determina suspendarea ziarului în 1936. A avut drept colaboratori pe Sterian Dumbravă, Ion Palodă, Barbu Zaharescu, Gh. Ivașcu, Atanasie Joja, Hari Goldstein, Herman Schwarts, Perahim, G. Nedelea, M. Negreanu.

În *presa pedagogică* se afirmă publicațiile „*Tribuna pedagogică*”, care din 1923 se va numi „*Îndrumări pedagogice*” și „*Duh Nou*”, apărută între 1937-1940.

„*Îndrumări pedagogice*” va apare până în 1933 sub redacția lui Petre Todicescu⁵². În paginile revistei au publicat materiale legate de viața școlii sau despre activitatea dascălilor, profesorii: P. Todicescu, Paul Constantinescu, Cezar Ursu, institutorii G. Tutoveanu, Șt. Toporaș sau N. Galaction .⁵³

„*Duh Nou*” era revista Asociației Învățătorilor din județul Tutova și apare între 1936 – 1939. Programul este prezentat în primul număr din 1936: „Revista este aceea care va trebui să facă ca un duh nou să însuflețească viața școlară a satelor ... În viața culturală a satului căminele, șezătorile, muzeele, bibliotecile, serbările, conferințele nu trebuie să lipsească așa cum nu se poate concepe să lipsească pâinea de toate zilele. Prin cultură să-și facă învățătorul pedestal de aur în sufletele sâtenilor ... Și în viața politică a satelor învățătorul va trebui să aducă o înțelegere nouă, un duh nou de primenire: acela de a face numai politica satului. Străduințele tuturor să aibă o singură țintă: ridicarea satului și nu numai a satului”⁵⁴. Era considerată un organ de îndrumare și luptă profesională, punând un accent deosebit pe rolul învățătorului în educarea tinerelor generații dar și asupra condițiilor materiale grele în pe care le aveau reprezentanții școlii. La această revistă au colaborat: I. C. Antonovici, N. Galaction, Șt. Toporaș, I. Damian, V. I. Ifrim, A. Pleșu, I. Șuşnea, C. Moroşanu, C. Rânzescu, C. Grumăzescu s.a. . În paginile revistei apăreau articolele de pedagogie, psihologie, metodică, aspecte ale activității metodice, se popularizau figuri de dascăli sau personalități culturale, erau prezentate noutăți editoriale, informații profesionale, monografii sătești sau acțiuni de educare la sate.

Presa medicală s-a remarcat prin publicația lunară „*Însemnări medicale*”, editată între 1932-1937, redacția fiind la spitalul Beldiman. Revista își propunea să înfățișeze cititorului noțiuni generale de medicină, sfaturi practice, probleme de ordin igienic și social, cunoașterea bolilor infecțioase, primejdia și consecințele bolilor venerice, într-o formă accesibilă și pe înțelesul tuturor⁵⁵. În cei cinci ani de apariție

⁴⁹ „*Tribuna liberă*”, I, 1/1923.

⁵⁰ „*Părerii*”, I, 1, 25 septembrie 1932.

⁵¹ *Ibidem*, I, 2, 20 octombrie 1932.

⁵² Oltea Rășcanu-Gramaticu, II, *op. cit.*, p. 100.

⁵³ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 240.

⁵⁴ „*Duh Nou*”, Bârlad, nr. 1, 1936.

⁵⁵ „*Însemnări medicale*”, I, 1/ martie 1932.

revista și-a îndeplinit scopul reușind să transmită numeroase informații și sfaturi medicale către bărlădeni.

Presa istorică își atinge scopul propus prin revista „*Documente răzășești*” editată lunar între 1932 și 1934 sub directoratul lui Virgil Caraivan. Revista subintitulată „*Revista regională de acte vechi, mărturii tradiționale și relicve istorice*” publică numeroase documente din secolele XVII – XVIII, istoria unor sate răzășești sau rezultatul unor cercetări arheologice⁵⁶. Revista s-a bucurat de cuvinte elogioase din partea Academiei Române prin Ion Bianu care adresează o scrisoare editorului Virgil Caraivan⁵⁷ și a fost prezentată de cotidianul „Universul” din 28 septembrie 1933: „Documente răzășești: ...o tânără și curajoasă revistă, unică în felul ei, care a hotărât să scormonească în vrafuri vechi și prin unghere uitate spre a culege și reproduce mărturii tradiționale și relicve istorice...revistă regională de acte vechi și căreia i se zice «Documente răzășești», apare în Bârlad și a trecut de nr. 7, ceea ce reprezintă un evident sacrificiu, într-o țară unde mortalitatea revistelor nou născute e mult mai timpurie. Țin însă a arăta că revista merită să trăiască, îi dorim viață. E condusă de scriitorul Virgil Caraivan, cunoscut prin dragostea pe care a dovedit-o literaturii populare”⁵⁸. Revista a avut ca donatori pe G. Tutoveanu, I. Antonovici, C. Dornescu ș.a. .

Presa literară atinge în perioada interbelică epoca de maximă dezvoltare conferind Bârladului un statut special în rândul orașelor moldovene.

„*Florile Dalbe*” a fost o revistă literară, bilunară, editată în 23 de numere între 1 mai și 15 decembrie 1919, fiind prima publicație de acest gen de după război. Din comitetul de redacție au făcut parte: George Tutoveanu, Virgil Voiculescu, Tudor Pamfile, Mihai Lungianu⁵⁹. În paginile revistei au publicat: G.Taşcă, I.Buzdugan, V.Savel, I.Papură, N.Lupu Kostache, Zoe C.Frasin, V.I.Popa, G.Pallady⁶⁰ ș.a.. În paginile revistei a publicat versuri satirice Victor Ion Popa, aici au apărut primele povestiri ale lui Vasile Voiculescu „Singuri ” și „Momâia” și a debutat cu poezia „În albastru” poetul și romancierul I. Valerian, director mai târziu la revista bucureșteană „Viața Literară”⁶¹.

„*Freamătul literar*” a apărut în două numere, în aprilie și august 1923 sub conducerea unui comitet format dintr-un grup de studenți care publică proză și versuri, recenzii de cărți sau reviste, cronică teatrală și critică literară. În primul număr își exprimau speranța în viitorul prosper al țării⁶². La această publicație au colaborat: Gr. Veja, G. Panetti, C. Mîndru, V. M. Duiculescu, I. Mantaroșie, C. Crișan, C. Dimitriu, G. Tutoveanu.

„*Graiul nostru*” era o revistă lunară, editată de *Academia bărlădeană* între 1923-1927. În primul număr G.Tutoveanu făcea un îndemn călduros în vederea

⁵⁶ „Documente răzășești”, I, 3 iulie 1932, p.47.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 203 – 204.

⁵⁹ „Florile dalbe”, I, 1 / mai 1919.

⁶⁰ V. I. Laurian Postolache – *Hrisov despre condeierii bărlădeni în BOA*, III, 1974, p. 445-450.

⁶¹ Ion Oprea, *op. cit.*, p. 71 – 72.

⁶² „Freamătul literar”, I, 1/ aprilie 1923.

cultivării limbii ca principal mijloc de exprimare a celor mai înalte sentimente umane⁶³. La această publicație au colaborat: G. Tutoveanu, Zoe C. Frasin, Pamfil Șeicaru, G. Panetti, V. I. Popa, I. Paloda, N. Crainic, P. Constantinescu Iași, ș.a.. Revista conținea poezie, proză scurtă, cronică literară (Graiul cărților și Graiul revistelor), însemnări culturale și diverse reclame. Spații importante erau acordate mișcării culturale din Bârlad: informații despre *Biblioteca „Casa Națională”*, despre expozițiile de pictură Tarasov, despre turneele teatrale, muzicale sau de operă de la *Teatrul „Carol”*, despre șezătorile culturale ale *Academiei bârlădene*, cât și informații din opera și activitatea scriitorului Al. Vlahuță⁶⁴ sau rezultatele *Academiei bârlădene* în cei zece ani de la înființare⁶⁵. În 1926 revista publica și lista donatorilor: C. D. Lupașcu- tipograf și deputat, G. Pallady - proprietar și literat, Ioan Bontaș - avocat și senator, dr. I. Weinfeld, Corneliu Droc- farmacist, Nicolae Dorin - avocat, N. Bogescu - funcționar și publicist, profesorii Natalia Pașa și V. Duiculescu⁶⁶.

„*Răzeșul*” era o revistă culturală lunară ce apare sub directoratul lui Virgil Caraivan. Primul număr apare în februarie 1926 iar ultimul în ianuarie 1927. Avea redacția în strada Cuza Vodă nr.258 și a fost tipărită de N. Peiu. Poate fi considerată o publicație regională a Moldovei de Mijloc, apărând pe ambele maluri ale Prutului. Alături de articole de critică literară sunt luate în discuție probleme sociale, dar și aspecte legate de evoluția vieții urbane bârlădene. Un loc aparte îl dețineau mărturiile istorice⁶⁷, publicarea unor documente istorice și literare inedite⁶⁸ și activitatea unor personalități locale. Alături de redactorul șef V. Caraivan au colaborat: I. Antonovici, I. Dragoslov, G. Pallady, I. Paloda, S. Dumbravă ș.a.. În paginile revistei Virgil Caraivan prezintă și cărțile scrise de el: „La șezătoare”, „Povești de pretutindeni”, „La gura sobei (povești și snoave)”, „Basmе și legende străine”⁶⁹.

„*Țara de Jos*” era o revistă culturală lunară ce apare sub conducerea unui comitet între 1924 și 1927, la București, sub redacția avocatului G. Rânzescu⁷⁰. Colaboratori au fost foști elevi codreniști: G. Rânzescu, Al. Lascarov Moldovanu, A. Mândru, G. Nedelea, Ion Palodă, G. Tașcă, D. Iov, I. Valerian dar și Ioan Antonovici, Virgil Duiculescu sau G. V. Botez. La bilanțul revistei din ianuarie 1927, făcut de N. N.Vasiliiu se prezintă programul, colaboratorii și realizările revistei⁷¹. De aici aflăm că s-a avut în vedere ideea descentralizării culturale și că s-a dorit o revistă care să ofere informații legate de sudul Moldovei și de județul Tutova. Bilanțul ne mai precizează că revista s-a interesat de folclorul regiunii și că a încercat abordarea științifică a problemei regionalismului. În paginile revistei Al. Lascarov a publicat „Amintiri bârlădene”, Paul Papadopol o istorie literară a revistelor „Paloda literară” și „Făt-Frumos”, G. Tașcă a scris despre „Vlahuță – îndrumătorul”, figurile marilor bârlădeni

⁶³ „Graiul Nostru”, I, 1/ aprilie 1923.

⁶⁴ *Idem*, II, 1, 2, 3, / ianuarie, februarie, martie 1926.

⁶⁵ *Idem*, I, 8, 9, 10 / septembrie, octombrie, noiembrie 1925.

⁶⁶ „Graiul Nostru”, Bârlad, nr. 4, aprilie 1926.

⁶⁷ „Răzeșul”, I, 2 / martie 1926.

⁶⁸ *Idem*, I, 3 / aprilie 1926.

⁶⁹ „Răzeșul”, Bârlad, nr. 2, martie 1926.

⁷⁰ Colecția revistei „Țara de Jos” 1924 – 1927, Biblioteca „Stroe Belloescu”, Bârlad.

⁷¹ „Țara de Jos”, București, nr. 1, ianuarie 1927.

N. Roșca Codreanu și Stroe Belloescu au fost rememorate și s-a vorbit de scriitorii dispăruți ai ținutului Gr. Patriciu, I. Manolache-Holda, Ștefan Petică⁷². N. N. Vasiliu încheia bilanțul precizând că în problemele culturale și sociale, revista a avut o mare deschidere și un punct de vedere democratic și național. Tot în același număr aflăm de conferința ținută de Iorga la Bârlad cu titlul „Țara de Jos”⁷³.

În paginile revistei găsim informații și despre reorganizarea bibliotecii „Stroe Belloescu”, despre Grădina publică, știri despre șezătorile literar-artistice ale „Academiei Bârlădene” sau ale societății elevilor codreniști „Stroe Belloescu”, cât și despre conferințele și festivalurile Ligii culturale Bârlad⁷⁴ sau despre viața și expozițiile pictorilor bîrlădeni: Bulgăraș, Condoiu, Crețulescu, Tarasov, Tonitza⁷⁵.

„*Scrisul nostru*” apare sub egida *Academiei bîrlădene* între ianuarie 1929 și octombrie 1931 în 21 de numere ca revistă literară lunară sub conducerea unui comitet, secretar de redacție fiind G.G.Ursu⁷⁶. În paginile revistei au semnat: G. Tutoveanu, G.Pallady, S. Pan, Zoe C. Frasin, V.Denculescu, C. Crișan, V. Damaschin, G. Nedelea, N.Bogescu, G.G. Ursu ș.a. . În articolul program „Datoria tinereții” G. Tutoveanu invita tinerii să preia ștafeta culturală bîrlădeană: „Iată pentru ce-am sfătuit pe tinerii din „Academia Bârlădeană” să-și înmănușeze iarăși energiile în jurul unei reviste noi, „Scrisul nostru”, aici în orașul, care-n cei din urmă 60 de ani, a fost pururi prezent în mișcarea sufletească a neamului nostru, prin cele opt publicații literare: „Semănătorul”, „Gh. Lazăr”, „Paloda literară”, „Făt-Frumos”, „Ion Creangă”, „Miron Costin”, „Florile Dalbe” și „Graiul nostru”, pe care i le-a dat pîn-acum: în orașul de unde au plecat sau prin care au trecut: Al. Vlahuță, Vasile Pârvan, Al. Philipide, Emil Gârleanu, Dimitrie Nanu, Corneliu Moldovanu, Atanasie Mândru, George Tașcă, Vasile Voiculescu, Nicolae Tonitza, Ioan Bulgăraș ...”⁷⁷. În revistă au prezentat poezii: G. Tutoveanu, V. Duiculescu, G. Pallady, Sylvia Pan, G. Nedelea, G. Ursu, D. Iov, D. Fărcășanu, N. Lenguceanu, Ștefan Cosma⁷⁸. O istorie a presei bîrlădene, și a activității *Academiei bîrlădene* găsim în interviurile luate de G. Nedelea și V. Damaschin intitulate: „De vorbă cu G. Tutoveanu” și „De vorbă cu G. Pallady”⁷⁹. Revista avea rubrici de amintiri literare susținute de G. Tutoveanu, cronică literară realizată de G. Ursu, G. Damaschin sau Zoe G. Frasin, însemnări despre șezătorile literar-artistice ale *Academiei bîrlădene*⁸⁰. Interesante erau articolele de rememorări dedicate scriitorilor: Șt.Petică, Al.Vlahuță, N.Iorga, Frederic Mistral⁸¹ și comentariile realizate pe marginea unor lucrări semnate de mari scriitori români: C.Petrescu, M.Sadoveanu, I. Teodoreanu⁸². În paginile revistei apare corespondența literară

⁷² *Ibidem.*

⁷³ *Ibidem.*

⁷⁴ Colecția revistei „Țara de Jos” 1924 – 1927, Biblioteca „Stroe Belloescu”, Bârlad.

⁷⁵ *Ibidem.*

⁷⁶ „Scrisul Nostru”, I, 1 / ianuarie 1929.

⁷⁷ „Scrisul Nostru”, Bârlad, nr. 1, ianuarie 1929.

⁷⁸ Colecția revistei „Scrisul Nostru” 1929 – 1931, sediul „Academiei Bârlădene”, Bârlad.

⁷⁹ *Ibidem.*

⁸⁰ *Ibidem.*

⁸¹ *Ibidem.*

⁸² *Ibidem.*

purtată de Tutoveanu cu: E. Gârleanu, M. Sadoveanu, A. C. Cuza, A. Gorovei, Andrei Naum, A. D. Xenopol, Anton Holban, H. Cosoi, Duiliu Zamfirescu dar și scrisorile trimise de N. Iorga, S. Haret sau N. Filipescu lui Tutoveanu în care anunțau donații de cărți pentru Biblioteca publică bărlădeană⁸³.

„*Avânturi culturale*” a fost editată între ianuarie și decembrie 1937 de un comitet format din G. Gâlcă, Șt. Vancea, V. Apostolescu, S. Cucu, T. Todicescu, G. Tomescu, N. Gaiu. Ca revistă literară lunară își propunea “de a indica multora o năzuință către frumos și adevăr”⁸⁴. În paginile revistei, unde au publicat: G. G. Ursu, V. Apostoleanu, Stan Cucu, Marieta Creangă, Ștefan Gâlcă, G. Tutoveanu ș.a., au apărut articole de critică și teorie literară, articole de popularizare științifică, de istorie comparată, comentarii politice, traduceri din scriitori clasici universali și anunțuri editoriale.

„*Pastorul Tutovei*” a fost revistă lunară a asociației preoților din județul Tutova. A apărută între 1938 și 1943 la tipografia N. Peiu redacția fiind coordonată de preot G. Chirvasie. La această publicație au colaborat: T. Argezi, Liviu Marian, Ion Grigore, George Lesnea, Radu Cosmin, Arthur Gorovei, Victor Eftimiu, Virgil Huzum ș.a.. În paginile revistei găsim articole semnate de preoții: I. G. Chirvasie, C. Beldie, G. Dumbravă, N. Moise, A. Gâlea, I. Corneliu, M. Grumăzescu referitoare la creștinism, la doctrina creștină, la ateismul bolșevic și la filosoful rus creștin Berdiaev⁸⁵ dar și poezie, proză, subiecte de istorie, de folclor, de istorie și teorie muzicală. Nu lipseau nici traduceri, biografiile de personalități sau articole propagandistice⁸⁶. O rubrică de *Știri și fapte* ne semnala festivaluri și serbări literar-artistice, activități ale Căminelor culturale „Vlahuță” și „Epureanu” din Bârlad sau notițe istorice despre bisericile bărlădene și situația reparațiilor lor. Erau prezenți cu articole de istorie C. Moroșanu, G. Bezviconi, Constantin Preda și Gogu Alexandrescu-Galex (ultimul semnând în serial și un istoric al orașului Bârlad) iar folclorul era prezent prin profesorii D. Furtună și C. Rânzescu⁸⁷. Numerele 9 și 10 au avut un caracter omagial fiind dedicate aniversării a 70 de ani a poetului bărlădean George Tutoveanu⁸⁸. În aceste numere au semnat articole omagiale peste 20 de scriitori (Ion Minulescu, T. Argezi, G. Lesnea, Victor Eftimiu, A. Gorovei, Pamfil Șeicaru ș.a.), s-au publicat fotografii cu activitatea *Academiei bărlădene* iar poetul G. Ursu a scris un istoric al Societății culturale „Academia bărlădeană”.

După august 1944 vechile cotidiane își restrâng treptat apariția, locul lor fiind luat de publicații “democratice și comuniste”, presa devenind un instrument de propagandă în interesul noilor guvernanți.

Revista „*Părerii*” suspendată în 1936 își reia apariția în septembrie 1944 având subtitlul “*Cotidian democrat de luptă antifascistă, de apărare a drepturilor cetățenești*”. Ziarul este în același timp o puternică pârghie propagandistică în vederea

⁸³ „Răzeșul”, Bârlad, nr. 2, martie 1926.

⁸⁴ „Avânturi culturale”, I, 1/ ianuarie 1937.

⁸⁵ Colecția revistei „Pastorul Tutovei” 1938 – 1943, Biblioteca „Stroe Belloescu”, Bârlad.

⁸⁶ *Ibidem*.

⁸⁷ *Ibidem*.

⁸⁸ „Pastorul Tutovei”, I, nr.9 – 10, octombrie – noiembrie 1942.

realizării conținutului platformei FND. În 1946 ziarul devine organul de presă al *BND* sub numele de *“Părerii tutovene”*⁸⁹.

“Flacăra” a fost organul de presă al comuniștilor bârlădeni. Avea pe frontispiciu lozinca *“Proletari din toate țările uniți-vă !”* și încă din primul număr redactorii precizau în mod demagogic scopul publicației de a face cunoscut în rândul maselor “succesele” care trebuiau subliniate și evidențiate pentru ca muncitorii, țărani și intelectualii să vadă poziția comuniștilor față de problemele care stăteau în fața țării⁹⁰.

Tradiția activităților literare a fost reluată ,pentru scurt timp, de revista *„Lumina”* editată între ianuarie 1945 și martie 1947⁹¹ de Lazăr Beneș. În paginile ei vor semna: Victor Eftimiu, Tudor Arghezi, C. Titel-Petrescu, Ion Palodă, George Tutoveanu, George G. Ursu, Constantin Baltazar, G. Nedelea, G. Nestor, Ion Hobana, G. Juteș ș.a.

Societățile cultural-științifice au avut un rol important în afirmarea Bârladului ca oraș cultural, marcând un moment de referință pentru cultura bârlădeană.

„Liga Culturală”, filiala Bârlad, își continuă activitatea și în perioada interbelică .

Revista *„Brazdă nouă”* din aprilie 1923 ne informează că *„Liga Culturală*, secția Bârlad ține șezători în casa răposatului Belloescu”⁹². Informații despre activitatea Ligii găsim și în revista *„Brazdă nouă”* nr. 2 din 24 februarie 1924, unde ni se spune că în anul 1923 au conferențiat sub auspiciile Ligii: N.Iorga, Gh.Taşcă, Al. Cusin, Radu Rosetti sau că unii au criticat Liga datorită apropierii față de Partidul Naționalist-Democrat. Revista *„Răzeșul”* prezintă în mai multe rânduri activitatea Ligii. Astfel, din nr. 1 din februarie 1926, aflăm conducerea Ligii culturale secția Bârlad: președinte G. Tașcă – prof. universitar, vicepreședinți C. Dornescu – avocat și Paul Constantinescu – profesor, secretar Sterian Dumbrovă – avocat, membri Natalia Pașa – profesor și G. Pallady – literat.. Din revista *„Țara de Jos”*, nr. 2 – 3 din 1927, aflăm că *„Sâmbătă 5 februarie a.c. la teatrul „Carol” a avut loc un festival artistico-literar, organizat de Liga Culturală din Bârlad.”* În prima parte a activității a avut loc conferința profesorului universitar G. Tașcă cu *„Problema speculei”* apoi a urmat un concert de violină susținut de Ionel Ghica (absolvent al Academiei de muzică din Paris) cu concursul lui Antonin Ciolan (profesor la Conservator în Iași)⁹³.

„Academia bârlădeană” a fost principalul focar al manifestărilor culturale. Comitetul de conducere era format din: George Tutoveanu - președinte, George Pallady -vicepreședinte, Virgil Dinculescu -secretar, Ion Paloda -casier, Natalia Posa, George Vanetti și Nicolae Bogescu -membri.

Revista *„Țara de Jos”* din decembrie 1924 prezenta activitatea *Academiei bârlădene* care „face și propagandă culturală la sate, a ținut șezători la Casa Națională,

⁸⁹ Ștefan Secară - *Presa bârlădeană în Monografia municipiului Bârlad*, 1974, p.134.

⁹⁰ *“Flacăra”*, 1, 2 – 23 noiembrie 1944.

⁹¹ *“Lumina”*, 1, 1 /1945.

⁹² *„Brazdă nouă”*, Bârlad, nr. 3, 8 aprilie 1923.

⁹³ *„Țara de Jos”*, București, nr. 2 - 3, 1927.

Școala normală și Școala profesională, a ridicat bustul lui Vlahuță, l-a comemorat pe poetul Ștefan Petică și a fost la Bălți în Basarabia”⁹⁴.

În revista „Graiul Nostru” nr. 2 din 1925 citim: „Toată mișcarea literară și culturală a orașului nostru se învâрте acum în jurul societății literare „Academia bărlădeană”, întemeiată la 1 mai 1915 de G. Tutoveanu și prietenii săi Tudor Pamfile și Toma Chiricuță. „Academia bărlădeană” fără să primească nici un sprijin material, de la vreo instituție de cultură, a izbutit prin proprii eforturi să imprime o puternică propagandă culturală pentru întărirea conștiinței naționale. În vremea războiului „Academia bărlădeană” a „editat câteva scrieri de propagandă și a scos revista literară „Florile Dalbe”. În afară de cele 16 șezători publice pe care le-a ținut în sala „Casei Naționale” din orașul nostru, Academia bărlădeană a dat două mari festivaluri literare la Bălți și la Tecuci. În cinstea poetului bărlădean Vlahuță, societatea a luat inițiativa ridicării unui monument în Grădina publică a orașului, să țină 12 conferințe despre opera poetului și să-i publice un volum selectiv”⁹⁵.

G. Tutoveanu în articolul „Academia bărlădeană” publicat în „Graiul Nostru” nr. 9-11 din 1925 îi nominalizează pe întemeietorii și colaboratorii societății: Pamfile, Chiricuță, Nechifor Crainic, Pamfil Șeicaru, G. Tașcă, At. Mândru, V. Voiculescu, V. I. Popa, I. Buzdugan, I. Valerian ș.a. .

După 1925 asistăm la o intensificare a manifestărilor culturale organizate de *Academia bărlădeană*. La nivelul orașului au fost atrași noi membri din rândul tinerilor. V. Damaschin, M. Pavelescu, G. G. Ursu, G. Nedelea ș.a.. Șezătorile publice erau însoțite de conferințe, recitări, manifestări teatrale sau excursii la care participau și membri din alte orașe.

Ședințele se țineau duminica după-amiaza, fie într-un cerc intim la reședința poetului George Tutoveanu, fie într-un cadru mai larg la Casa Națională “Stroe Belloescu”⁹⁶.

Printre colaboratorii *Academiei bărlădene* s-au aflat și personalități ale vieții culturale naționale: N. Iorga, A. D. Xenopol, M. Sadoveanu, T. Arghezi, V. Eftimiu, C. Petrescu, I. Minulescu, D. Zamfirescu, T. Vianu ș.a..

Prin revista „Graiul Nostru” nr. 1-3 din 1926 suntem informați că: „Academia bărlădeană” a ținut duminică 7 februarie, 9 seara, în sala „Casei Naționale” a 18-a șezătoare publică la care a vorbit G. Tutoveanu despre introducerea culturii în masa poporului în conferința „Pentru cei mulți”. Cu această ocazie au citit: Natalia Pașa, Duiculescu, V. Damaschin, G. Ponetti, G. Pallady, I. Palodă și Tutoveanu. Cvartetul „Academiei” a încheiat șezătoarea cu Haydn, Schubert și Rubinstein.

Din „Graiul nostru” aflăm că G. Tutoveanu, „a hotărât împreună cu d-l colonel Ilie Dumitrescu să așeze în sala mare a regimentului „Cantemir” din Bârlad, bustul scriitorului Em. Gârleanu care între 1901 – 1906 a făcut parte ca sublocotenent dintre ofițerii regimentului.”⁹⁷.

⁹⁴ *Idem*, nr. 11 – 12, decembrie 1924.

⁹⁵ „Graiul nostru”, Bârlad, nr. 2, 1925.

⁹⁶ D. Smântănescu - G. Tutoveanu poet al seminățiilor și citor cultural în BOA, II, p.36.

⁹⁷ „Graiul nostru”, Bârlad, nr. 5, mai 1926.

Academia bârlădeană a sprijinit înființarea Secției Publice a bibliotecii “Stroe Belloescu” din cadrul Casei Naționale. Referitor la acest subiect citeam în „Graiul Nostru” din 1927: „Întrucât statutul Bibliotecii publice de la „Casa Națională” prevede că nu se poate da spre consultare cărți, reviste, ziare decât în localul său, „Academia bârlădeană” a luat inițiativa înființării unei noi biblioteci, în scop de a împrumuta cărți de citit acasă. Pentru aceasta Primăria orașului a pus la dispoziție una din sălile Casei Naționale”...⁹⁸.

Din revista „Scrisul nostru” din 1930 aflăm că: „Societatea literară „Academia bârlădeană” de sub conducerea lui G. Tutoveanu a deschis în toamna aceasta la Casa Națională, a 6^a expoziție de pictură la care-au luat parte tinerii pictori bârlădeni: G. Portase, F. Wolfinger și I. Peiu”. Același număr al revistă populariza o șezătoare a *Academiei bârlădene* dată în folosul asistenței sociale și care s-a încheiat cu un concert de vioare și violoncel⁹⁹.

Activitatea editorială a *Academiei bârlădene* s-a concretizat prin tipărirea unor publicații proprii: revistele “Graiul Nostru”, 1925-1927, “Scrisul Nostru” 1929-1931 și ziarul “Moldova” 1932. Sub egida sa a fost tipărită *Istoria literară a Bârladului* în 1936 și *Antologia scriitorilor bârlădeni* în 1937.

În perioada de după 1933 *Academia bârlădeană* a avut mai mult o orientare științifică îndreptată spre trecutul literar al regiunii deoarece o parte din membrii săi au părăsit Bârladul stabilindu-se în alte localități de unde veneau mai rar.

Pe 12 februarie 1944 în sala teatrului „Al. Vlahuță” din Bârlad are loc o mare șezătoare literară, în program fiind: „Conferința lui Radu Cosmin despre „Poezia și poezii”, apoi lecturi din lucrări proprii ale domnilor Ion Minulescu, Al. Cazaban, D. Iov, Mircea Damian, G. Tutoveanu, George Lesnea, G. Costandache, G. Nedelea, G. Ursu”¹⁰⁰.

Un moment emoționant din activitatea *Academiei bârlădene* l-a constituit aniversarea a 75 de ani de la nașterea poetului George Tutoveanu, la 21 noiembrie 1947, cu acest prilej Tudor Arghezi dedicându-i poetului o plachetă comemorativă în care îi sublinia profilul fizic și moral¹⁰¹.

Academia bârlădeană a coagulat mișcarea literară bârlădeană și a lansat tineri scriitori ca V. Voiculescu, V. I. Popa, G. Ursu, G. Nedelea ș.a.. Șezăturile sale au avut și caracter artistic deoarece a patronat expoziții de pictură și a creat un cvartet și orchestra societății.

„*Societatea de Educație Națională din județul Tutova*” s-a constituit, la inițiativa colonelul Marinescu, la 4 iulie 1920, în sala teatrului “Carol” din Bârlad, având 7 secțiuni¹⁰². Societatea își propunea „să coordoneze mijloacele educației locale, particulare și oficiale, să creeze un puternic curent moral și educativ național, să combată organizațiile anarhice, să creeze secții de educație fizică, să desfășoare prin

⁹⁸ „Graiul nostru”, Bârlad, nr. 1 - 2, 1927.

⁹⁹ „Scrisul nostru”, Bârlad, nr. 9 - 10, 1930.

¹⁰⁰ *Afiș șezătoare culturală*, în B.O.A., II, București, 1982, p. 247.

¹⁰¹ O. Rășcanu Gramaticu, *Istoria Bârladului*, II, Bârlad, 1998 p.115.

¹⁰² T. Nicola, *Societatea de Educație Națională din județul Tutova*, în B.O.A., III, 1984, p.525.

conferințe o puternică propagandă de educare a poporului, să refacă industria casnică, să înfiereze specula și abuzurile”¹⁰³.

La 25 iulie 1920 cu ocazia unei întruniri din sala teatrului s-a ales Comitetul de Direcție și secțiile societății. La 5 august 1920 în ședința ținută la Cercul Militar s-au ales președinții, vicepreședinții și secretarii pentru fiecare secție iar la 25 septembrie 1920 a fost elaborat statutul¹⁰⁴. Din Comitet făceau parte și directorii Liceului Codreanu, Școlii normale de băieți, Școli normale de fete „Neculai Codreanu”, Școlii de meserii. Președinte era comandantul garnizoanei, vicepreședinte era prefectul județului iar secretarii erau maiorul E. Boteanu și avocat Sterian Dumbravă. Membri onorifici erau cei ce donau 500 lei societății, primii fiind ministrul Constantin Diamandy, Eliza Pallady și Horațiu Eremia¹⁰⁵.

Secțiile Societății își desfășurau activitatea în mod inegal din această cauză scopurile propuse nu au putut fi întotdeauna realizate. Secția de îndrumare spre meserii a organizat o școală de ucenici, cursuri de specializare pentru fete și băieți¹⁰⁶ și conferințe patriotice. Secția sport a urmărit înființarea unui stadion la nordul Grădinii Publice. Secția de muzică prezenta de două ori pe săptămână concerte în localul Cercului Militar¹⁰⁷.

“*Ateneul bârlădean*” își începe activitatea la 20 noiembrie 1920 în urma întrunirii comitetului în localul Centrului Militar, cu această ocazie fiind aprobat programul de activitate. În cadrul Ateneului, personalități ale Bârladului, în special profesori de la Liceul “Codreanu”, au susținut numeroase conferințe în vederea popularizării unor cunoștințe culturale și științifice¹⁰⁸. “*Ateneul Popular CFR*” a înregistrat aprecieri elogioase în presa vremii, șezătorile acestuia fiind considerate ca adevărate sărbători¹⁰⁹. Din revista „Duh nou” aflăm că: „... În orașul nostru, un om de bine, nu cu licențe și ifose de mare cărturar, a dat Bârladului peste o sută de șezători cu Ateneul popular al C.F.R. al cărui conducător este. Comemorarea lui Haret, comemorarea alipirii Basarabiei etc ... Domnia sa (Iancu Mihăilescu) mai conduce și o casă de economie și credit, singura în oraș care n-a încetat operațiile, Banca „Pacific”. Statuia marelui filantrop Stroe Belloescu ridicată în gradina din centrul orașului cu banii adunați de d-sa așteaptă dezvelirea ...”¹¹⁰.

„*Asociația Studenților Tutovei - Al. Vlahuță*” se înființează în 1924 ca urmare a inițiativei unui grup de studenți din zonă. În 1925 în cadrul adunării generale prezidată de studentul V. Grigore Mastacan a fost prezentată *Darea de seamă* în care erau evidențiate acțiunile desfășurate la nivelul județului în vederea promovării culturii naționale¹¹¹. Studenții tutoveni au organizat serbări culturale, au participat la manifestările legate de Festivalul „Alexandru Vlahuță” sau la omagierea lui V. Pârvan

¹⁰³ O. Rășcanu Gramaticu, *op. cit.*, p.110.

¹⁰⁴ T. Nicola, *op. cit.*, p. 526-535.

¹⁰⁵ *Ibidem*.

¹⁰⁶ *Ibidem*.

¹⁰⁷ *Ibidem*.

¹⁰⁸ Oltea Rășcanu Gramaticu, *op cit.*, p.111.

¹⁰⁹ *Ibidem*.

¹¹⁰ „Duh nou”, Bârlad, nr. 5, mai 1936

¹¹¹ O. Rășcanu Gramaticu, *op.cit.*, p. 112.

și au colectat subscripții pentru studenții săraci¹¹². Despre o șezătoare a asociației aflăm din revista „Graiul nostru” nr. 5 din mai 1926. Festivalul artistico-literar urmat de un curs de dans a avut următoarea desfășurare: s-a citit din scrierile lui Duiculescu și Tutoveanu apoi a cântat la vioară Sașa Kangieser acompaniat la pian de Lola Cristofor, a urmat muzica corală cîntată de G.Bumbaru (din Faust) acompaniat la pian de Aurel C. Ionescu iar în încheiere G. Bumbaru, I. Leon și V. P. Vasiliu au cântat „Serenada” de Schuman¹¹³. Din inițiativa studenților a fost înființată în Bârlad biblioteca “Avântul cultural” și biblioteci și cămine culturale în comunele județului. În același timp Asociația organiza serbări culturale, cursuri pregătitoare gratuite pentru admiterea elevilor săraci la cursul inferior și superior de liceu, liste de subscripții pentru ajutorarea studenților săraci sau omagierea unor personalități culturale.

“*Asociația Casa Națională de Citire*” s-a înființat în ianuarie 1928 din inițiativa unor intelectuali în frunte cu poetul George Tutoveanu în vederea revitalizării activității Bibliotecii. Asociația va fi confirmată de Ministerul Învățământului care va acorda o subvenție de 200.000 de lei pentru cumpărarea de cărți¹¹⁴. Din comitetul de conducere al asociației au făcut parte profesorii: Paul Constantinescu, Cezar Ursu, Ioan Ursoiu, C. Moroșanu și literații: G. Tutoveanu, Virgil Caraivan, dr. Weinfeld¹¹⁵.

„*Societatea științifico-literară Stroe Belloescu*” a fost principala societate cu caracter științifico-literar a elevilor bârlădeni din cadrul Liceului “Codreanu”. A apărut din inițiativa profesorului codrenist de română Drouhet care a transformat, la sugestia elevilor, în 1901, Cercul cultural al elevilor în Societatea literar-științifică „Stroe Belloescu”¹¹⁶. Elevii se întruneau în aula liceului, în prezența directorului și a profesorilor de română și matematică și prezentau creații literar-științifice urmate de dezbateri și uneori de scurte programe artistice¹¹⁷.

Unele din activitățile Ateneului Popular și ale Academiei bârlădene din aula liceului „Codreanu” s-au desfășurat în colaborare cu Societatea „Stroe Belloescu” care prezenta programele literar-artistice. Unii din președinții activi din rândul elevilor au ajuns personalități importante ale culturii românești¹¹⁸. În cele 25 de ședințe care au avut loc în perioada interbelică s-au citit lucrări cu caracter literar, sociologic, istoric și psihologic, de regulă ședințele încheindu-se cu scurte programe artistice¹¹⁹. Revista „Țara de Jos” scria în mai 1924: „Un an remarcabil prin activitatea culturală încheie acum și societatea „Stroe Belloescu” a elevilor Liceului „Codreanu”. Ședințele instructive și cu o frumoasă parte artistică sunt prielnice formării temeinice a elevilor”¹²⁰. Din aceeași revistă, din 1927, aflăm: „Vechea societate literar-științifică a elevilor Liceului Codreanu din Bârlad (întemeiată pe vremuri la îndemnul regretatului profesor

¹¹² *Ibidem*.

¹¹³ „Graiul nostru”, Bârlad, nr. 5, mai 1926.

¹¹⁴ E. Profir, 75 de ani (1906-1981), Biblioteca “Stroe Belloescu”, Bârlad, 1981, p. 6.

¹¹⁵ „Duh nou”, Bârlad, nr. 5, mai 1937.

¹¹⁶ Oltea Râșcanu Gramaticu, *op. cit.*, p. 113.

¹¹⁷ *Ibidem*, p. 114.

¹¹⁸ Tr. Nicola, *op. cit.*, p. 95.

¹¹⁹ *Ibidem*.

¹²⁰ „Țara de Jos”, București, nr. 2, mai 1924.

Stroe Belloescu, al cărui nume îl poartă) organizează de câțiva ani o serie de șezători publice, în aula liceului. Sunt șezători culturale unde pe lângă interesante conferințe mai au loc diferite producțiuni literare și artistice”¹²¹.

„*Societatea “Matematica bărlădeană”* s-a înființat la 26 februarie 1926 la Liceul “Codreanu” și a funcționat până în 1930. Societatea își propunea ca elevii să-și adâncească cunoștințele matematice predate la orele de curs și să colaboreze la “Gazeta Matematică” și “Revista Matematică din Timișoara”. Ședințele se desfășurau în prezența unui profesor de specialitate, la sfârșitul fiecărui an tipărindu-se “Anuarul societății” care era difuzat în cadrul învățământului liceal bărlădean cât și în alte orașe. Între 1927-1930 a fost editată revista “Matematica bărlădeană”, mulți dintre colaboratori devenind specialiști de renume în domeniul matematicii. Revista a fost apreciată și de Gh. Tițeica, fost elev al liceului”¹²².

După 1930 activitatea va continua în cadrul *Societății științifică literară „Stroe Belloescu”*.

„*Asociația Absolvenților Liceului “Codreanu”* a fost înființată în 1926. Scopul asociației era „stabilirea și întreținerea legăturilor dintre membrii ei oriunde s-ar afla și constituirea unui fond din veniturile fiecăruia pentru înființarea de burse pentru elevii săraci și meritorii”¹²³.

Căminul cultural orășenesc „Al. Vlahuță” și Căminul județean „M. Kostake Epureanu” au fost înființate de regimul carlist. În „Păstorul Tutovei” nr. 4 din aprilie 1938, se popularizează Conferința „Culturalizarea satelor prin Cămine” a diaconului Gh. Marinescu ținută pe 27 martie în aula Liceului „Codreanu”, conferința ce a avut loc în prezența Inspectorului general al Fundației culturale regale „Principele Carol”, cu ocazia înființării Căminului cultural orășenesc „Al. Vlahuță” și a Căminului județean „M. Kostake Epureanu”¹²⁴. Din aceeași revista aflăm de „Comemorarea lui Nicolae Iorga pe 15 mai 1941 de către Căminul cultural orășenesc „Al. Vlahuță” Bârlad, cu slujbă și discursuri în Biserica Domnească”¹²⁵. sau că „înscrierile se fac la sediul căminului care își are cancelaria la Casa Națională „Stroe Belloescu”¹²⁶.

De căminului cultural județean „M. K. Epureanu” aflăm, printr-un afiș din 12 februarie 1944, că organizează „O mare șezătoare literară” la sala Teatrului „Al. Vlahuță”, în folosul Căminului cultural și al Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”¹²⁷.

După război societățile cultural-științifice, ce activaseră în perioada interbelică au intrat, datorită condițiilor socio-politice de după război, într-un con de umbră, pentru ca ulterior să-și înceteze activitatea.

Instituțiile culturale și-au adus o contribuție importantă la popularizarea valorilor noastre naționale și locale.

¹²¹ „Țara de Jos”, București, nr. 2 - 3, 1927.

¹²² C.Giurcanu – Contribuție la istoria învățământului matematic la Bârlad. Societatea Matematica bărlădeană în Școala Bărlădeană, 9 - 10, 1981-1984, p.87.

¹²³ “Graiul nostru”, II, 4/1926.

¹²⁴ Păstorul Tutovei”, Bârlad, nr. 4, aprilie 1938.

¹²⁵ „Păstorul Tutovei”, Bârlad, nr. 5 - 6, 1941.

¹²⁶ „Păstorul Tutovei”, Bârlad, nr. 1 -2, ianuarie - februarie 1942.

¹²⁷ Afiș program concert 1943, în B.O.A, I, București, 1980, pp. 455 - 456.

Biblioteca Casei Naționale "Stroe Belloescu". La 15 noiembrie 1906 se creează un „Comitet de inițiativă” în frunte cu G. Tutoveanu care redactează *Actul de constituire a Bibliotecii publice din Bârlad*: „Astăzi, 15 noiembrie 1906, legându-ne între noi prin cuvânt de cinste, am hotărât să lucrăm cu tot entuziasmul curat al tinereții, pentru întemeierea Bibliotecii publice din Bârlad. Așa să-ne-ajute Dumnezeu!”¹²⁸. Semnau: G. Tutoveanu, A. Balaban, F. Chiriac, Hristodur Dimopol, N. Dorin, N. Petrescu, A. Simionov, V. Georgescu, T. Rătescu, P. Nichifor.

În primăvara lui 1908, cu banii lui Stroe Belloescu și cu sprijinul Primăriei care a cumpărat terenul necesar în strada Regală începea să se construiască imobilul care va primi numele de „Casa Națională”. La 28 noiembrie 1909 profesorul Belloescu a donat clădirea către Primărie în următoarele condiții: „...Călăuzit de acest adevăr ridicat-am în Parcul orașului Bârlad clădirea numită „Casa Națională”, pe care o dăruiesc acestei comune, în condițiile următoare: Comuna Bârlad să întrețină și să îngrijească de acest așezământ”¹²⁹.

În localul „Casei Naționale” deschis în ianuarie 1911¹³⁰ au funcționat biblioteca, muzeul și pinacoteca, corul „Armonia” și „Liga Culturală” dar și societatea literară „Academia bârlădeană”.

Primul bibliotecar va fi Dimitrie Dragomir care la 2 mai 1912 va primi de la G. Tutoveanu „800 de volume științifice și literare, alese cu grijă pentru funcționarea unei biblioteci populare...58 de reviste de tot felul, din care se vor face colecții pe ani”¹³¹.

În timpul războiului de întregire Biblioteca „Casei Naționale” a fost rechiziționată, cărțile ajungând în podul clădirii sau fiind evacuate.

Între martie 1916 și aprilie 1920 biblioteca va avea un nou bibliotecar în persoana scriitorului Constantin Nicolau, care va urmări organizarea fondurilor și refacerea evidențelor.

Biblioteca își reia activitatea, după primul război mondial, în urma insistențelor membrilor Academiei bârlădene și a implicării conducerii orașului. În revista „Graiul Nostru” din mai 1925 se preciza: „Biblioteca de la Casa Națională și-a redeschis porțile mulțumită d-l avocat I. Bontaș, primarul orașului și mai ales datorită îndemnurilor insistente ale Societății literare Academia bârlădeană care a delegat pe un vrednic membru al său, N. Bogescu cu aranjarea și sistematizarea ei. Deși îi lipsesc foarte multe cărți, precum și din inventarul mobil (din cauza devastării ei de către ruși în timpul războiului) a fost dată în folos public luna trecută spre bucuria atâtor suflete însetate, ce zilnic inundă fericita sală de lectură”¹³².

Treptat patrimoniul bibliotecii s-a îmbogățit prin achiziții de cărți, ziare, reviste din țară și străinătate, prin donații făcute de: Casa Școalelor, Academia Română, Ministerul Instrucțiunii Publice, Cancelaria Monumentelor Istorice sau de

¹²⁸ „Scrisul Nostru”, Bârlad, nr. 8-9, 1929.

¹²⁹ Arh. Bibliotecii „Stroe Belloescu” Bârlad, dosar *Acte de proprietate*.

¹³⁰ „Liga Culturală”, Bârlad, An II, nr. 1, ianuarie-martie 1911.

¹³¹ Arh. Bibliotecii „Stroe Belloescu” Bârlad, *Dosar acte de proprietate*.

¹³² „Graiul Nostru”, Bârlad, nr. 2, mai 1925.

diferite personalități culturale: Al. Brătescu Voinești ,G.Tutoveanu, C.Hamangiu, G.Pallady¹³³ ș.a..

În 1929 biblioteca dispunea de 5000 de volume pentru ca în 1942 să se ajungă la 13456 cărți și 14837 reviste și ziare¹³⁴. În ceea ce privește cititorii în 1929 au fost 3720 iar în 1936 au fost 3448¹³⁵. În ianuarie 1931 revistă „Scrișul nostru” preciza: „Biblioteca Publică din Bârlad instalată la Casa Națională a orașului nostru, având 2 săli mari de lectură, cu tot mobilierul necesar și peste 5000 de volume, și condusă cu-o pricepere deosebită de tânărul scriitor G. Nedelea, ajutat de studentul N. Costăchescu, este deschisă în toate zilele și de lucru și de sărbători, de la orele 3-7 după amiază”¹³⁶.

Situația bibliotecii din 1937 o aflăm din revista „Duh Nou”: „De la 1928 însă, după înființarea asociației, «Casa Națională de Citire din Bârlad- Stroe Belloescu», localul intră în patrimoniul acestei asociații, care a instalat o Bibliotecă publică ce numără peste 10000 de volume în afară de vreo 200 colecții de publicații periodice. Sala cea mare de conferințe este transformată în sală de lectură foarte cercetată de tineretul școlar . Această asociație pusă sub președinția primarului orașului Bârlad este alcătuită din intelectuali și oameni de bine ai orașului nostru, iar în comitetul de conducere figurează profesorii : Paul Constantinescu, Cezar Ursu, Ioan Ursoiu, C. Moroșanu apoi literații : G. Tutoveanu, Virgil Caraivan, dr. I. Weinfeld...”¹³⁷.

În timpul războiului biblioteca își reduce activitatea, reluându-și activitatea normală după 20 septembrie 1944 când s-a constatat pierderea sau deteriorarea unor cărți. Din această cauză la 8 decembrie 1944 în sala Pinacotecii „Casei Naționale” s-a creat Comitetul de inițiativă pentru reorganizarea activității bibliotecii care a ales un comitet provizoriu format din primarul I.Bontaș, directorul liceului industrial A. Rășcanu, bibliotecarul George Nedelea, dr. I. Weinfeld și avocat N.Simionescu¹³⁸. G. Nedelea, șeful bibliotecii între 1928 și 1951, a inventariat fondul rămas și a semnalat cărțile scoase din uz sau pierdute datorită războiului.

Biblioteca “Avântul cultural” a fost organizată în 1923 în cartierul Munteni. De două ori pe săptămână erau organizate șezători la care luau parte în special cadre didactice¹³⁹. Activitatea bibliotecii a fost sprijinită de profesorii Școlii primare nr.3 din Munteni și de membrii Academiei bârlădene, ceea ce a permis, după 1926, extinderea acțiunilor culturale și în satele județului Tutova.

Biblioteca Liceului “Gh.Roșca Codreanu” era împărțită pe cele două secții ce existau în cadrul liceului: umanistă și științifică. Din 1928, odată cu desființarea secției reale, conform instrucțiunilor primite din partea Ministerului cele două secții se reunifică. În 1931 biblioteca număra 5120 de volume pentru ca în 1940 să se ajungă

¹³³ E. Profir, *op.cit.*, p.11.

¹³⁴ *Ibidem*, p. 7.

¹³⁵ Oltea Rășcanu-Gramaticu, *op. cit.*, II, p.144.

¹³⁶ „Scrișul Nostru”, Bârlad, nr. 1-2, ianuarie-februarie, 1931 .

¹³⁷ „Duh Nou”, Bârlad, nr.5, mai 1937

¹³⁸ Oltea Rășcanu-Gramaticu, *op. cit.*, II, p.121

¹³⁹ “Țara de Jos”, III, I / ianuarie 1926

la 7581¹⁴⁰. Multe cărți au provenit din donațiile profesorilor, a foștilor elevi, cât și din donațiile unor instituții centrale sau locale¹⁴¹.

Biblioteca Liceului "Iorgu Radu" dispunea în 1923 de 2.000 volume, pentru ca în urma donațiilor publice și particulare, fondul bibliotecii să ajungă la 7413 de volume¹⁴², sursele fondului fiind donațiile publice, particulare sau cotizațiile elevilor.

În 1933 era a doua bibliotecă școlară ca importanță din oraș.

Muzeul bârlădean este legat de înființarea *Căminului Național "Stroe Belloescu"*.

La 10 aprilie 1914 s-a constituit la Bârlad un comitet „cu scopul de a înființa un muzeu al județului Tutova care să fie pus la dispoziția publicului și să funcționeze în Casa Națională acolo unde dorise Stroe Belloescu¹⁴³. Comitetul era format din: I. Antonovici - custode, C. Râmniceanu - președinte, colonel Tocineanu - vicepreședinte, Em. Pallady - casier și pe G. Alexandrescu - secretar¹⁴⁴.

În perioada interbelică muzeul dispunea de un patrimoniu cultural format din colecții de: arheologie, istorie, numismatică și artă provenit din cercetările arheologice întreprinse în zone din apropierea orașului, din donații și din achiziții. De asemenea, avea și o bibliotecă de specialitate.

După 1925 vor fi organizate expoziții¹⁴⁵ pentru marele public, la sediul de la "Casa Națională", expoziții elogiata de presa vremii. Profesorul Cezar Ursu, noul custode al muzeului încerca astfel să atragă colecționarii particulari, să obțină achiziții și donații pentru muzeu și nu în ultimul rând să pună în valoare pictorii locali bârlădeni.

În ianuarie 1928 este înființată societatea Asociațiunea Casa Națională "Stroe Belloescu" în statutul căreia se prevedea ca principal scop conducerea și coordonarea muzeului a pinacotecii și a bibliotecii. După ce va primi personalitate juridică societatea va intra sub controlul Ministerului Cultelor și a Ministerului Educației Naționale, muzeul fiind reprezentat, conform statutului de un consiliu de conducere ce gestiona bunurile muzeului și bibliotecii și a căror activități erau hotărâte de Adunarea generală. Printre membrii fondatori găsim pe profesorul Cezar Ursu și pe pictorul Stavru Tarasov iar printre membrii de onoare pe pictorii N. Tonitza, Petre Bulgăraș și pe sculptorul Ioan Dimitriu-Bârlad¹⁴⁶. Statutul societății prevedea că 90% din bugetul anual să fie folosit pentru cumpărarea de „cărți, tablouri, obiecte de muzeu și mobilier”.

Ca urmare a acestui demers a avut loc deschiderea expozițiilor permanente pentru public în toamna anului 1928, eveniment ce a avut un ecou deosebit în viața orașului.

În 1950 muzeul este declarat instituție de stat cu numele de „Muzeul mixt Bârlad” și va trece sub coordonarea Primăriei. Din 1957, cu ocazia deschiderii sediului

¹⁴⁰ T. Nicola, *op.cit.*, p.128.

¹⁴¹ *Ibidem*.

¹⁴² Arh.St.Iași, fond IRȘI, dosar 36/1935.

¹⁴³ Oltea Rășcanu-Gramaticu, *op. cit.*, I, p. 399.

¹⁴⁴ *Ibidem*.

¹⁴⁵ Arhiva Muzeului "Vasile Pârvan", fond Liceul "Codreanu", dosar 7 / 1926, f. 261.

¹⁴⁶ Oltea Rășcanu-Gramaticu, *op.cit.*, II, p. 120.

actual, va primi numele de „Vasile Pârvan”, ca un omagiu adus de bârlădenii marelui istoric .

Pinacoteca își va desfășura activitatea în incinta *Căsei Naționale „Stroe Belloescu”*.

Primele achiziții de tablouri au avut loc în anul 1917 când Primăria cumpără două tablouri iar băncile locale „Moldova de Jos” și „Take Protopopescu” încă unul, cele trei tablouri fiind donate Pinacotecii¹⁴⁷. Tot în 1917, Al. Vlahuță aflat în refugiu va dona și el Pinacotecii un tablou pictat de Nicolae Grigorescu, reprezentându-l pe tatăl poetului¹⁴⁸.

După 1925, Cezar Ursu, director al Muzeului, a organizat mai multe expoziții la „Casa Națională”. Astfel, din revista „Graiul Nostru”, aflăm la rubrica Însemnări că „În Bârlad s-a deschis, într-una din sălile „Casei Naționale” prima expoziție de pictură de la război încoace, în care a expus picturi, caricaturi și desene profesorul Eugen Jurișteanu”¹⁴⁹.

În 1926 și 1927 conducerea Muzeului a organizat la „Casa Națională” două expoziții ale pictorului Stavru Tarasov, profesor codrenist, expoziții elogiate de presa locală. Aceste expoziții, coordonate de profesorul Cezar Ursu, contribuiau la educația estetică a publicului, încurajau colecționarii particulari și stimulau dezvoltarea Pinacotecii prin donații sau achiziții.

Prima expoziție de pictură Tarasov era anunțată în revista „Țara de Jos” din noiembrie 1926. Revista ne informează că în sala „Casei Naționale” din Bârlad expune „fiul Deltei”, „talentatul peisagist de marine” și „portretist”, dându-ni-se ca exemple tablourile: „Bătrâna”, „Ardeleanca” sau „La izvor”¹⁵⁰. Tot din aceeași revistă aflăm că „expoziția a avut 80 de tablouri, nuduri, portrete, flori, peisaje și că „D-l Tarasov e un realist stăpân pe culori și tehnică, îi întrevădem un succes eclatant de fin portretist”¹⁵¹. Cu această ocazie Primăria va cumpăra patru tablouri Tarasov pentru pinacoteca de la „Casa Națională”¹⁵². La cea de-a doua expoziție din iunie 1927, Primăria a cumpărat două peisaje inspirate din zona „Cerbul de Aur” pe care le-a donat tot pinacotecii „Casei Naționale”¹⁵³.

După înființarea asociației „Casa Națională de Cetire a orașului Bârlad- Stroe Belloescu” se va ajunge la deschiderea primei pinacotece publice în 14 noiembrie 1928, când în incinta „Casei Naționale” vor fi expuse tablouri semnate de mari maeștri români, în frunte cu N. Grigorescu, N. Tonitza, Gh. Petrașcu sau Ion Th. Sion¹⁵⁴. Asociația împreună cu Primăria a încurajat expozițiile temporare la „Casa Națională” pentru că ele erau prilejuri de achiziții pentru pinacotecă sau colecționari.

¹⁴⁷ *Idem*, I, p.401-402.

¹⁴⁸ *Ibidem*.

¹⁴⁹ „Graiul Nostru”, Bârlad, nr.3, 1925.

¹⁵⁰ „Țara de Jos”, București, nr. 11-12, 1926.

¹⁵¹ *Ibidem*.

¹⁵² Nicoleta Arnăutu, Pictorul Stavru Tarasov, în B.O.A., I, București, 1980, p. 292.

¹⁵³ *Ibidem*, p. 295.

¹⁵⁴ Nicoleta Arnăutu, Ctitori ai spiritualității bârlădene, în B.O.A., III, București, 1984, p.375.
<http://www.cimec.ro> / <http://www.muzeuvaslui.ro>

În 1929 Cristea Ionescu expunea 15 lucrări la „Casa Națională”, împreună cu soții Poplăcenel, cu Ionel Peiu, Gh. Portase și Fredy Wolfinger¹⁵⁵.

Din revista „Scrisul Nostru” nr. 9-10 din 1930 aflăm și de alte expoziții bârlădene: „Societatea literară Academia bârlădeană de sub conducerea lui G. Tutoveanu a deschis în toamna aceasta la Casa Națională, a șasea expoziție de pictură la care-au luat parte tineri pictori bârlădeni: G. Portase, F. Wolfinger și I. Peiu”. O altă expoziție bârlădeană e semnalată în 1934 când Cristea Ionescu (va picta mai târziu clădiri și aspecte din Bârladul de odinioară) expune 20 de lucrări împreună cu Ionel Peiu și Gh. Portase¹⁵⁶.

Pinacoteca va deveni o expoziție de artă cu caracter permanent și va ajunge să adăpostească până în anul 1942 un număr de 100 de tablouri. Referitor la tablourile deținute de pinacotecă, revista „Duh nou” din mai 1937 preciza: „...Asociația (din 1928) a mai organizat în sala din stânga (a Casei Naționale) o pinacotecă cu pânze de necontestată valoare artistică ale marilor maeștri: Grigorescu, Loghi, Bulgăraș, Petrașcu, Tonitza, Stoica, Băncilă, Tarasov, Hârlescu, Severin apoi mai tinerii Condoiu, Schelety, H. Dimitriu, Șt. Dimitrescu, Jichidi, Șeptilici, G. Nicolescu, E. Voinescu, Meria Râmnicianu, Paul Verona, Viorescu, Portase etc.”¹⁵⁷.

Personalitățile culturale bârlădene și-au adus o contribuție importantă la înființarea și afirmarea pe plan local și național a acestor instituții ceea ce a făcut ca Bârladul să fie recunoscut, în perioada interbelică, ca un oraș cultural, marile valori născute aici făcând cinste culturii românești.

¹⁵⁵ Romulus Boteanu, Cristea Ionescu, în B.O.A.,I, București, 1980, p.525.

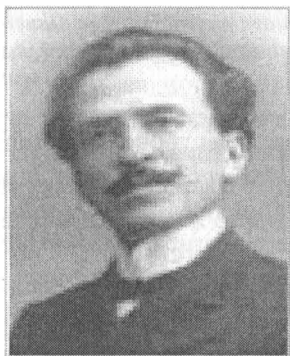
¹⁵⁶ *Ibidem*.

¹⁵⁷ „Duh Nou”, Bârlad, nr. 5, mai 1937.

Școala normală de băieți "Principele Ferdinand"

Reprezentanți ai culturii bârlădene

George Tutoveanu

Tudor Pamfile

Casa Națională "Stroe Belloescu"